

KÖZMŰVELŐDÉS

KIADJA AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI-TÁRSULAT. — MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre — — — — —	8 Kor.
Félévre — — — — —	4 „
Negyedévre — — — — —	2 „

Tanárok kongresszusa.

Az erdélyi róm. kath. Status tanárainak egyesülete t. hó 15-én tizedik összejövetelét tartotta Kézdivásárhelyen. A status tanárainak majdnem fele jelent meg a távoleső városkában, hogy a tanügyre és saját helyzetére vonatkozó fontos kérdéseket megbeszéljen.

Furcsa népség is az a professzori nép. Nyughatatlan, mindig keres, kutató, hogyan lehetne segíteni egyik-másik hiányosságán. A szünetét, mely arra való részben, hogy egy kissé kipihenje magát, hogy a tüdejébe gyülemlett iskolaport az Isten szabad ege alatt kifújja, arra használja, hogy megint csak beüljön a tanácskozási terembe elmélkedni, okoskodni, vitatkozni. Ez a különleges tanári ideálművészet, melyre mások csak akkor szoktak hivatkozni, mikor a tanárok valamit kérnek. Ez a kongresszus is kért — fizetésrendezést, de a tanácskozási munkát nem ez volt a főcélja. A gyakorlati és elméleti pedagógia kérdéseit vitatták meg alapos készültséggel, nagy gyakorlati érzékkel. Mindenki tanulhatott s mindenki vihetett magával haza valamelyes majdan felhasználandó és termékenyítő elhatározást. A tudományos eredményen kívül más, szociális haszna is volt ennek az összejövetelnek. — A tanárokról általában úgy vélekednek, mint a színészekről s más művészekről. Összeférhetetlenek egymás közt, irigyek egymásra, kicsinylik és kisebbitik egymást.

No hát a Status tanárai ebben a tekintetben kivételek. Látható volt ez éppen ezen a kongresszuson is. A kölcsönös szeretetnek és becsülésnek oly jeleit tapasztaltuk, melyek nem csalhatnak, melyek nem lehettek kikényszerítettek, melyek önként fakadtak a szívből. A magasztos, közös cél elérésére az ilyen testület mindig hathatósabban működhetik közre, mint az olyan, melyben személyes torzalkodások, szétvonás vannak napirenden.

És mert ez törhetetlen meggyőződésünk, nem nyomhatjuk el itt fájdalunkat azért az egyetlen diszharmoniaért, melyet a maros-

vásárhelyi tanártestületnek megmagyarázhatatlan tüntető távollamaradása keltett a jelenlevőkben. Többen erős szavakban adták kifejezést ezért érzelmeiknek s a kongresszus maga sajnálatát fejezte ki.

Végül nem mulaszthatjuk el, hogy éppen ezen a helyen igazi elismerésünket és hálaunkat ne fejezzük ki a *kézdivásárhelyi minorita vendháznak és tanártestületnek* azért az áldozatkészségért, azért a benső kolleghiális szívességért, melylyel a távollóról jött tagoknak az ott tartózkodást minden tekintetben kellemessé, elfelejtethetlenné tették. A régi magyar vendégszeretetet tapasztaltuk itt mindannyian kedves házigazdáink részéről.

Részletes tudósításunk alább következik.

Érkezés, fogadás.

A kolozsvári, gyulafehérvári, brassai, udvarhelyi (a csiksomlyaiak már előbb érkeztek) tanárok t. hó 14-én d. u. 6 óra után érkeztek Kézdivásárhely vasuti állomására, hol nagy érdeklődő közönséggel együtt Hassák Vidor igazgatóval élén a helyi tanári kar várta és fogadta az érkező kongresszusi tagokat. A nagyszámban megjelent fogadókra való elhelyezkedés után, kiki a maga vezetőjével, kijelölt szállására ment, hogy az úti port lerázza magáról. Az elszállásolás részint magán házakhoz, részint szállókba történt. A felajánlott magánzsellások nagy száma mutatja a város közönségének a tanügy emberei iránt táplált nagyrabesztését.

Este 7 $\frac{1}{2}$ órára a főgymnasium egyik tantermében gyűltek össze a tagok előzetes értekezletre, melyen alaposan megbeszélték a másnapi gyűlés végleges sorozatát. Ennek befejezése után ismerkedő volt a minoritarend házában ebédlőjében, mely kedves, barátságos hangulatban folyt le. A régi és új ismerősöknek még csak most volt alkalmuk egymást bővebben üdvözölniök. A hangulatos estének fűszerét Asbóth Viktor kézdivásárhelyi főgym. tanár adta még humoros, tréfás rögtönzéseivel. A ki töle a lö természetrajzi leírását hallotta, rossz kedvében csak gondoljon vissza rá — menten előáll a derültség.

A kongresszus.

Másnap a minoriták áhítatot keltő, valóban szép, izléses belsejű templomában tartott „Veni Sancte” és szentmise után, melyet nagys. Pál István status előadó végzett, 8 $\frac{1}{2}$ órakor kezdődött a gyűlés, melyen a következők vettek részt: Pál István status előadó, Fál Antal

gyulafehérvári főgym. igazgató, a kongresszus elnöke. Igazgatók és tanárok: Bándi Vazul, Hajkó László, Tarr Rezső, Waszilyevicz Viktor dr., Brassóból. — Pál Gábor, Balogh József, Balló István dr., Eröss József, Jakab Antal, Nagy Dénes, Riesner Ödön — Csik-Somlyóról. — Cserni Béla dr., Péter János dr., Wagner Sándor — Gyulafehérvárról. — Holló Károly — Kolozsvárról. — Soó Gáspár, Embery Árpád, Jánosi Péter, Kovács János, Mihálovits Béla, Papp András, Tamás Albert, Varga Sándor — Székely-Udvarhelyről. — A kézdivásárhelyi tanártestület teljes számban. — Látnivaló, hogy a status középiskolái közül egyedül a *marosvásárhelyi* nem volt képviselve, a mi érthető meglátást keltett, sőt a kongresszus elhatározta, hogy ennek a ténynek sajnálatával jegyzőkönyvi kifejezést is ad. A reudes tagokon kívül, mint vendégek részt vettek még: Karácsony József, csiksomlyói tanítóképzői igazgató, Kósa Mari áll. el. isk. tanító, Retegi János eszterneki plébános, Balás Ferenc torjai alseperes-plébános, Tamás Dávid osdolai plébános, Csiszér Bonaventura eszterneki házfő, Bence Lajos futásfalvi plébános, Vajna Károly a „Székelyföld” szerkesztője és a helyi intelligencia több tagja. — A gyűlést Pál Antal gyulafehérvári főgym. igazgató, kongresszusi elnök nyitotta meg a következő emelkedett hangú beszéddel:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk most van először azon szerencsés helyzetben, hogy e tiszteletreméltó helyen tarthatja meg közgyűlését.

Gyűléseztünk már a Hunyadiak hamvai mellett; gyűléseztünk a boldogságos Anya kegyelmhelyein, hol az ősök hazaszeretetének melegét és a vallásos ihletet szívtuk magunkba munkánk megtermékenyítőjéül; gyűléseztünk tanügyünk új szentélyeinek felavató ünnepei alkalmával Brassóban, Székelyudvarhelyen, hol státusunk nagy áldozatai buzdítottak újabb munkára, — de egy hely sem volt ránk nézve nevezetesebb, mint ez, a hol most vagyunk megkezdendők tanácskozásainkat. Ezt a nevezetességet pedig az adja meg, hogy éppen ez évben egészítették az intézetet nyolc osztályúvá, s így már ez is mint teljes gymnasium végzetési uemes hivatását, — ha lehetséges még nagyobb lelkesedéssel, de mindenesetre fokozottabb mértékben, mint azt eddig a csoport intézetben tenni alkalmá volt.

Mélyen tisztelt Kgy. ! Ha minden új iskola, új erősség a nemzeti művelődés védelmére, erősítésére, nagy határainak kiterjesztésére, akkor minden katolikus iskola a kath. óntudat, a kath. hitélet nevelőháza, mely hitben megerősödvé, erkölcseiben megnevesítve bocsátja ki magából a hazaszeretet emléjén nevelt nemzedékeket.

Ha ezt teljesíti, csak akkor oldja meg feladatát. Sőt hazafias kötelességét is csak akkor teljesítheti bármely iskola, ha mentől jobban beleviszi eljárásába a vallásos motívumokat, s ha mentől jobban bele tudja oltani növendékei jellemébe a vallásos légkörből táplálkozó erkölcsi vonásokat.

De nem szándékom Mt. Kgy! e kérdés fejtegetésébe mélyebben becsátkozni. E pár szóval csak nagy általánosságban jelezni akartam itt e kath. többségű városban, nemzetünk ez őrhelyén is, azt az irányt, mely minket, az egyesület tagjait, vezet napi munkánkban iskolánk falai közt, s vezet akkor is, mikor közös összejöveteleink alkalmával teendőinkről tanácskozunk s megbeszéljük e közelebről megállapítani igyekszünk azon elveket, melyek alapján külön intézetekben egységesen fejleszthetjük ezt a kath. szellemet és szükséges öntudatot.

Mt. Kgy! Ha magunk köré tekintünk, azt látjuk, hogy maapóság mindenütt igen nagy gondnal foglalkoznak a tanítás ügyével, halljuk azon meggyőződés hangzatosát, hogy a tanítást reformálni, módosítani kell, hogy megfeleljen azon várakozásoknak, s megvalósítsa azon reményeket, melyeket az élet tőle vár.

Innen van, hogy az egész művelt világban tanügyi reformokat sürgetnek és léptetnek életbe. De Mt. Kgy! mennyi még a teendőnk azokon kívül, miket a tanügyi politika hivatalos körében szabályaival előír!

Nem a szabályon fordul meg a tanítás ügye, hanem a tanáron, annak az iskolában való minél tisztább munkáján, gyakorlatiasabb eljárásán. Keresik is e miatti pedagógusok és nem pedagógusok a tanítói eljárás legtekintélyesebb formáit, a tanítás eredményesebb tételének módjait és eszközeit. Szellőztetik az osztályozás, a vizsgálatok, főleg az érettségij reformját. Némelyek a tanárképzés hiányain való orvoslással akarnak segíteni az ügyön; sokan a tudós-tanár képét rajzolják előnkbe az eredmény biztosítására, és csaknem valamennyien az ifjúság erkölcsi érzékének fejlesztésére és az érzékiség ellen keresnek orvosságot, ajánlanak számtalant, de alaposan hatót nem találnak, nem tudnak adni, mert nem ott keresik, a hol van.

Művészeti oktatással, s más tiszta emberi

mozgató okokkal erkölcsöt javítani; az ifjúságnak élvezeti eszközökkel, színházzal, sokszor házi és iskolai olvasmányokkal csiklandozott érzékisége és kísértetei ellen eredményesen küzdeni nem lehet.

Mt. Kgy! mai összejövetelünkön mi is, az itt említett kérdések egyik-másikkal akarunk foglalkozni, ami időt és munkaidőt megtontólást igényel, épen ezért nem fogom szavaimmal a komoly tárgyalás idejét tovább lefoglalni, hanem munkánkra Isten áldását kérve a közgyűlést megnyitom.

E beszédre Pál István előadó rendkívül érdekes és tanulságos fejtegetéssel válaszolt.

Uj helyen jöttünk össze - nygmond -, hazánk legkeletibb határán, a magyar és székely határörök vidékén. E vidék népének mindig kezében van és volt az ékeszarva, a földet művelte, de a haza védelmében is kiválótt mindig. Nagy dolgokkal nem kérkedhetett ugyan. A múltban megvolt a kantai iskolája és a kézdvásárhelyi katonai intézete. Megszűntek. Ez előbbi azonban újra kelt, az utóbbi elaludt teljesen. Szólo ebből a talajból nőtt fel, ismereteket itt szerelte a bölcső körül. Azért van ő itt olyan szívesen. A nevelésnek a szülőföld iránt való részét nagyon is tekintetbe kell venni, sőt a szülőföldhöz való ragaszkodást erősíteni kell. Az emberiség legfőbb és legelső feladata: *Istenhez jutni*, s e törekvésben egymást támogatunk kell. Feladatainkban az Isten támogat és segít. Épen ezért a nevelésoktatást *Istenre kell alapítani*. Akkor lesz boldog az emberiség, ha Istenben neveljük az ifjúságot. Hiszen a vallás dolga egyetemes és általános. A megváltás az egész emberiségnek szól, a Jézus vallásából senki sínes kivéve. Felelős az a tudat, hogy minden ember minden embernek testvére is. Világ-egyetemesség és otthon, haza és katolicizmus nem zárják ki egymást. Az ifjúságot tehát vallásos és hazafias szellemben kell nevelni. A nevelésnek a faji sajátosságot, a nemzet lélektanát is figyelembe kell venni az általános oktatási elvek mellett. Tehát épen pl. a székelyföldi középiskolákban minduntalan kell utalni a székely nép történelmi szerepére és éretyeire. Az erkölcsi érzés irányítása mellett nem szabad elhanyagolni a testi nevelést,

s különös gond fordítandó éppen erre a székely ifjúságnál. Mert a székely nép ma már elesett s külső segítségre szorult a felkelésnél. Ne támaszkodjék a székely csupán mások segítségére, hanem tudjon idegen támasztó nélkül is megélni. Erdemes-e az életre az, a ki idegen támogatás nélkül nem tud felállni? A székelyek megmentésében sokat, szinte mindent tehet a nevelés. A neveléssel oda lehet fejleszteni a nemzedéket, hogy tudjon a köztér és magáért is mindent megtenni. Éppen a középiskolások, de különösen a kézdvásárhelyiek van nagy feladata e nemzeti érdekű misszióban: Kéi tehát a tanárokat, hogy diós és magasztos zászlakait lobogtassák tovább is kitartó buzgósággal, munkálkodjanak a Kongresszustagjai lobogó lelkesedéssel, mert így nagy hállara szereznék érdemeket. Ezek után üdvözlő a X. Kongresszust, mint a főtárhatóság kiküldöttje és működésére Isten áldását kéri!*)

Asbóth V. indítványára határozatba megy, hogy ez eszmékben gazdag szép beszédet a *Kézdvásárhelyi főgymnázium ez évi Ertesítőjében* közli.

Szó Gáspár sz.-udvarhelyi igazgató a távollévő, de lélekben a kongresszussal érző, az ifjúság nevelésében a tanároknak példát adó erdélyi plébánok távirati üdvözlését ajánlja, kikérve egyszerű mind főpásztori áldását. A nagy lelkesedéssel elfogadott indítványra Asbóth felolvassa az elküldendő távirat szövegét, mely így hangzik: „Az erd. r. k. Status tanári kézdvásárhelyi kongresszusuk alkalmából működésükre Méltóságod atyai áldását kéri a Méltóságod fűti mely hódolattal üdvözlők.” Erre a kegyes főpásztoról, még a delután folyamán a következő távirati válasz érkezett: „A Kongresszus szíves üdvözlését megköszönve, tanácskozásaira Isten felvilágosító kegyelmét kívánom, kath. tanügyünk felvirágzását célzó üdvös és egyértelmű határozataikra előre is főpásztori áldásomat küldöm.” Itt említjük meg azt is, hogy a kongresszust táviratilag üdvözlöttek még: Csáky György dr. lovag rendfőnök, Elischer főigazgató, Rath Endre dr. orsz. képviselő.

Embery Árpád sz.-udvarhelyi tanár tartalmas, poetikuss beszédben üdvözlő az előadót, a ki 1878. júl. 15 én lépett be a szellemi munkások közé

*) A rendkívül érdekes beszédet közelebről egész terjedelmében fogjuk közölni. Szerk.

T Á R C A.

Az ifjúság vallás-erkölcsi életének fejlesztése, annak eszközei és módja. *)

Az ifjúság az emberiség reménye, reménye az anyaszentegyháznak. Mily szép az ifjú kor! Az élet tavasza ez. Gond nélkül való napok, melyekben az órák számítás nélkül perregnek le és az élénk képzelés vég nélkül szövi a terveket, melyek talán soha sem valósulnak, játszi ábrándokkal, melyek hamar zétfoszlanak. Hogy az életnek vannak rideg oldalai is, arra nem gondol, hogy vannak veszélyei, azt nem sejtí. Nevetve néz a jövőbe, az ég még tiszta, a család még távol van. A komolyság csak átmenő, a bánat csak mulandó és ha olykor olykor a sejtelen fel is lebbenti a függőnyt, mely a jövőt takarja, az ifjú könnyelműség csakhamar átsiklik a hivatlan gondolatban. Szép az ifjúság! Gyöngéd, mint a tavasz virága. Épen azért, a leguagyobb és legfáradságosabb gondozást igényli. A természet törvényei szerint vezetni kell s a szunnyadozó lelki erőket ébresszgetni. „Ne quis juvenutem per seipsum ad ruinam proclivem esse et ad malitiam levi momento inclinari?“ (Ar. sz. Ján.) „Haec maxime, aetas ista eget disciplina: tenera enim cum sit, cito illa, quae dicuntur imbibit, doctrinaque ibi cum sigillum in cera impimitur.“ (U. ő.) E kor-

*) Felolvasata a szerző az erd. róm. kath. Status tanárainak kongresszusán.

ban vagy vétekre, vagy éretyre hajlik. Ha a romlottság szele behatolt a mindere fogékony ifjú szívbe, könnyen elhervaszítja benne a nemes gondolkodásnak s tetteknek csiraleveleit. Azért az ifjú szívét korán meg kell óvni a kárteknő befolyástól és megedzeni a kísértések ellen. „Si quis a principio et quasi a vestibulo invenit a vitis abduxerit et ad optimam vitem direxerit eum in quendam habitum et retentam vitae rationem eos constituet neque sponte sua facile ad malum decubant consuetudine illos ad bona opera trahent.“ (Ar. sz. Ján.) Erre a célra pedig egyedül alkalmas s célravezető eszköz a hivatása magasztalan álló vallásos nevelés.

Vallásosságot kell lehelni az ifjú lélekbe, de nemcsak szép frázisokba öltöztetett érzelmi enyelgést, vagy az akaratérő ingadozása által jellemzett müvállásosságot, mely a belső hiedelgen hagyja, hanem azt a szívet átható vallásosságot, mely alázatossá, szerénységre, mások baja iránt résztvevővé tesz s mely erkölcsös, jó tettekben keres nyilvánulást. Vallásosságot, melyhez nemcsak esztleges, ideiglenes előnyei és haszna miatt ragaszkodjék, vagy a mely csak akkor nyitja meg ajkait, mikor válságos helyzetekben reá nehezedik a Jó Isten keze, midőn betegség vagy szeretteinek elvesztése rázzák meg, hanem a mely áthassa egész valóját élte minden pillanatában s esztét, szívét bánatban és örömben az ég felé irányozza. Vallásosságot, álokozásoktól és balhiedelemtől ment vallásosságot, mely nem zárkozik a

szentély felhomályában, de a melynek kísérője az igazi felvilágosodás, mely tanul, kutat, mely élesíti a nemes ösztönt, a lelkesedést a tudományok iránt s azokat megszentelve az emberiség javára gyümölcsözöttei; mely nem marad meg a gyermeki tantázia képeinél, hanem az ész fejlődésével nemesedik, az ismeretek körének terjedésével arányosan tágul és tisztultabb lesz. Az iskolai nevelésnek át kell hatta lennie attól az igazságtól, hogy igaz, vallásos alapon lehet csak igazán nevelni, nemcsak azon alacsony szolgai felfogás értelmében, mely a vallást rendőri intézménnyé kívánna süllyeszteni, hanem a vallásnak örök igazságokon alapuló elvei miatt, melyek az erkölcsiségnek, az egyéni és társadalmi jólétnek, a becsületességnek megteremtői és fontatói. Hiteletet kell tehát teremteni!

Mi a hit? Teljes érvényű okokból, általános értékű bizonyítékokból származó és minden kételkedést kizáró szabad hozzájárulása az észnek a kinyilatkoztatott igazságokhoz, tehát valódi meggyőződés. A hit nem áll nagy gondolatoknak tiszteletében s nem azonosítható fölséges eszméknek kultuszával; eszmény, nézet, gondolat, mindez keveset mond. Az élető hit az embernek teljes odaadása s átadása a végtelen Istennek. A hit tud élni, halni, lelkesülni, remélni és megnyugodni. A hívő lélek átéli s átérzi, mint üdvözítő valóság, a mi másnak csak eszme és fogalom. Azért a hitben nemcsak az ész, az akarat is szerepel, ahhoz szív is kell,

s a ki tehát immáron huszonöt év óta, mint pap, mint tanár, mint az Igazgató Tanács fardhatatlan előadója, szolgálja az általános katolicitást, de különösen hazánk kath. tanügyét. Éppen ezért kéri a kongresszust, hatalmazza fel az elnökséget, hogy annak idején a jubileum napján hálaájának és elismerésének a kiváló előadó iránt kifejezést adjon. —

Pál I. előadó érzelmeinek kifejezésére nem talál szavakat. Ő az ilyen elismerésekre nem tart számat, mert a mit reá róttak, azt mint kötelességet mindig híven teljesítette; de magát, soha és sehol sem állította előtérbe. Éppen azért kéri a kongresszust, hogy az indítványt ne fogadja el. Ő hálas az elismerésért, megőrzi lelkeben, de papirosan megörökíttetni nem óhajja.

Pál Antal szerint az indítvány nem jöhet határozat hozásá elé, mert annak idején a kongresszus elnöksége határozathozatal nélkül is önként ki fogja az erdélyi róm. kath. status tanári egyesületének érzelmeit fejezni.

Ezután az elnök jelentést tesz a tisztviselők működéséről:

1. A művészeti oktatást illető kánont kiegészítették a hazai vonatkozású képek sorozatával.

2., a latin nyelv kérdése vonatkozólag jelentti, hogy a Szamosi-téle tankönyvnek új kiadása, s hozzávaló olvasó- és gyakorlókönyv is megjelent, tehát különös határozathozatalra nincs szükség.

3. *Kath. anthologia* ügyében ajánlja a Sz. István-Társulat kiadványait.

4. A *Maximuzzi* emléktáblának a székes-egyház falában való elhelyezését a püspök és káptalan helyesli, csak hogy a tábla a székesegyház stíljéhez alkalmazkodjék. A dologban egy bizottság működik.

5. A *détuláni* kötelező vecsernye látogatását az ifjúságnak a püspök elengedte.

6. Az erdélyi r. kath. tanító-egyesület azon kérését, hogy gyűléseit a középiskolai tanárok kongresszusával egyszerre és egy helyen tartsa — a kongresszus teljesíthetőnek különböző okokból nem találta.

7. Pénztáros helyett az elnök jelentti, hogy mindkét alapítótág 50—50 koronáját befizette.

Pál Gábor esiköszölyői és *Szó Gáspár*

székelyudvarhelyi igazgatók indítványára a kongresszus jegyzőkönyvileg fejezi ki megköszönését és sajnálatát, hogy a *nevozasárhelyi* fogym. egyáltalán nem tartotta kötelességének a maga képviseltesét.

Az előők szomerű szívvel emlékeznek meg *Szász Károly* esiköszölyői tanár elhunytáról s indítványozza emlékének jegyzőkönyvi megörökítését.

Péter J. dr. felszólalása után, melyben a tanítótestület kérésének teljesítését ismételtén sürgeti, — áttérnek a napi rendre, melynek értelmében *Wasilkiewicz Viktor dr.* tartotta meg előadását a tanuló erkölcsi és fegyelmihanyatlásának okairól.

A szép és szellemes felolvasás után (melyet lapunkban hozni fogunk) megkezdődtek a hozzászólások. *Gáspár István* szerint a felolvasás éppen a módozatokat nem kereste, a melyeknek segítségével a bajokon segíteni lehetne. Igaz, hogy a hanyatlás nagy s kéri a kongresszust, hogy adjon pontokban foglalt utasítást, melynek segítségével a bajokat orvosolni lehetne.

Cserni Béla dr. a pontokba foglalt utasítást ellenzi, mert az csak általános lehetne, pedig a helyi viszonyokra mindig tekintettel kell lenni.

Wagner Sándor a pontokba foglalt általános utasítást szintén ellenzi, mert hiszen az ideális nevelés szerint éppen minden egyes tanuló egyéniségét kellene szem előtt tartani s így a pontokba foglaltak éppen ellenkezik vezető célnkkal, melynek feladata nem lehet színórmérték szerint való dresszírozás. Igaz hogy az iskolák túlságosan zsúfoltsága a tanulók egyéniségének figyelembe vételét nem igen engedi meg. Mindazonáltal úgy találja, hogy a főtanhatóság által felvetett kérdésnek nincs reális alapja, mert hiszen ha csak a 10 év előtti állapotokat is összevetjük a maiakkal, azt fogjuk tapasztalni, hogy a mai ifjúság nagyobb szellemi munkát végez és erkölcsi tekintetben is fennebb áll a régiéknél. A régi durva, faragatlan tanulói szokások, rakoncátlanságok ma már csak szórványosan jelentkeznek. A mai ifjúság határozottan pallérozottabb, mint a régi és benső erkölcsi érzelme se hanyatlott. Előhaladás tekintetében a statisztikával bizonyít, hogy az ma szintén kedvezőbb, mint a régi.

Embery Árpád szerint van hanyatlás. Okai: 1. Hiányos elemi képzés. 2. Tulságos zsúfoltság. 3. A tanítással könnyebbsége, minek következtében sok hasznavehetetlen elem kerül az iskolákba. Nem kellene megengedni, hogy a házi, szeminaryumi viselkedés ne lehessen befolyással a középiskola fegyelműsége jögrá. — Ne elégedjünk meg csak a külső renddel, hogy a gyerek ne mozogjon, ne fecsegen. A tulságos szigorúság, a pedanteria, a következetlenség szintén hibák. Le kell ereszkedni a gyermek érzületéhez. — Az ifjúság szóalkotásait is fontos érzület. A társadalom számára kell nevelni; intézeteinkben e tekintetben igen zárkóztak vagyunk.

Eröss József kéri a jelenlevő előadót, sziveskedjék határozottan megmondani, mikben látja a főtanhatóság a tanulmányi és fegyelmi hanyatlás okait.

Pál István előadó egyenes feleletet nem adhat. A főhatóság a beérkezett jelentések alapján készített statisztikából mondta ki nézetét. *Wagner* és az Igazgató Tanács adatai egy forrásból valók, mégis ellenmondók egymásnak. Örömmel konstatalja, hogy az utóbbi évek adatai szerint az állapotok határozottan javultak, de mégis van javítani való. Törekedni kell, hogy minél kisebb legyen a bukkant százaléka. A nevelést természetesen nem lehet színórmérték szerint intézni — mindazonáltal feladata lehetne a kongresszusnak bizonyos általános elveket felállítani. Kéri és ilyen pontok megállapítását.

Bánda Vazul néhány pontot megjelöl. A tanuló fegyelműzése: 1. A szülői házóal. 2. Az iskolában. 3. A szülői házon és az iskolán kívülr. A tanuló sohasem maradjon az iskolában magára. A szülőkel bensőbb és sürűbb érintkezést kellene létesíteni.

Péter János dr. tíz év statisztikájára hivatkozva mondja, hogy hanyatlás éppen a statisztika alapján nem mutatható ki. Ha mindazonáltal van, ott a hol van, hívja fel a főhatóság az illető tanártestület figyelmét a bajra. Az iskolába nem való elemeket pedig minden lehető eszközzel távol kell tartani.

Biró Lajos szerint a kolozsvári szeminaryumi egyetemi hallgatók néha tapasztalható dekadenciájának éppen az az oka, hogy a kö-

meri jöllehet az emberi értelmet a legmagasabb dolgok ismerése által felmagasztosítja, mégis úgy látszik, mintha ugyancsak azt megáláná azzal, hogy megmutatja, mi van a természet fölött, de elhalgatja, hogy hogyan.

Ma a hitélet? Elet hitünk szerint, élet a földön kath. meggyőződésünk szerint, lelkünk életének ápolása testünkben; boldogulásunk; a biztosság a feltámadásban és az idővségben, melynek alapját itt kell megvetnünk. Életet az ember magamagának nem adhat; kimélheti ugyan s észletheti is bizonyos mértékig életterejét, de azt jelentékenyen fokozni vagy éppen fölújítani nem képes. Az életérő már a természet rendjében is isteni ajándék; mennyivel inkább tartja azt föl az Úr magának a lelkek életésében. A levegőt nem mi produkáljuk gáztartókban, a vizet nem mi teremjük elő laboratorimainkban; a földet nem mi domborítottuk hegyekké s a napsugár villamosságát nem mi gyűjtöttük egybe. Az élet kelteiket a lelkek világában, kiket szintén ég-bolt takar, melyet nem ők építettek. A kegyelem égboltja. A hitélet tehát kegyelmi élet s így az apostol szava mindenképpen igaz: Istentben élünk, mozgunk és vagyunk! Ezt a meggyőződést kell erősítenünk, fejlesztenünk az ifjúságban, ha azt akarjuk, hogy vallásosan nevelődjék.

Az emberi ész alkothat egyes életszabályokat, de azokhoz komoly kötelezettséget esatolni nem tud. Ha az ember maga a törvényhozó, akkor ő a feloldozó hatalom is. Megtartja

követi törvényeit, mg az nagy áldozattal nem jár, de ha áldozatot kíván s hozzá megsegése hasznossal, dicősséggel kecsesget, az ünérdek és szenvedélyek ostromát nem állja ki, mert nincs biztos támasza az erkölcsi küzdelemben, mint hogy általában tapasztalt dolog, hogy az erkölcsi igazságokat teljesen és tökéletesen megállapítani, a jónak és rossznak kérdését tévedés nélkül tisztázni, eldönteni az ész egy magában nem tudja. Azért oly tényezőre van szüksége, melyben erkölcsi kötelességeit esalhatatlan biztossággal fölismereheti. Ez a tényező, mely az embert felvilágosítja és lelke legtitkosabb rugót mozgatja és irányíthatja: a vallásos hit, a pozitív vallás. Az a vallás, mely nem csupán az idegrendszer munkája, de a melyben az ember összes legnemesebb tulajdonai kötnek frigyét: az ész az igazságok megismerésével, a szív a vallási igazságok által keltett érzelmek asszimilálásával, az akarat ezen megragadunk a hitélet fejlesztésére szolgáló eszközöket és ifjaink kezébe adunk. Ezen eszközök azonban, melyekkel a hitéletet magunkban és másokban fejlesztjük és fejlesztjük, nincsenek a mi tetszésünkre bízva. Ezt előírják, mert a mi hitünk azon emberfeletti meggyőződés, hogy a dolog úgy van, mint azt Krisztus Úrnak kinyilatkoztatta, mint azt az evangélium leírja, a mint azt az egyház élönké adja.

Dicsősségesen uralkodó XIII. Leó jellemének legnemesebb és szeretetre legmóltóbb vo-

násai közé tartozik a serdülo ifjúság iránt való szeretete és a róla való gondoskodása. Valamint saját ifjúsága szép bimbóhoz hasonlít, melyet erényes szülői gondosan ápolnak, melyet a jámbor, édes anya koblen melegen tart s melyet az igazi keresztény életnek kegyelem harmata termékenyített és így oly gyönyörű virággá fejlődött, oly gazdag termést hozott, hogy mindnyájunk s az egész világ dicsősége lön: úgy e nagy pápának szeme előtt mindig az ifjúság lebegett; bármilyen működési kört töltött be, mindig arra törekedett, hogy az ifjúságtól mind- azt távol tartsa, a mi az igazi, keresztényiesen érvényes életnek egzségesség fejlődését megrátolja, s mindazt szívből megadja, a mit ezen élet fejlődése megkívánt. Azért egyetlen alkalmas sem mulasztott el, hogy az ifjúság nevelésének és kiképzésének érdekében meleg, hathatós szavát ne hallatta volna s e célból nagy áldozatokat ne hozott volna. „Miódon az ifjúság helyes neveléséről van szó, nincs oly áldozat, melynél szükség esetén még nagyobb is ne kellene hozni. E tekintetben valóban mindnyájunknak csodálatát érdemlik azon katolicusok, kik fiaik nevelésére nagy költségen és még nagyobb állhatatossággal külön iskolákat emeltek.“ (Sapientiae). „Ha az ifjúság otthonában feltalálja a becstületes életmódot és mintegy a keresztény erények iskoláját, ez az államok boldogulásának erős oltalmára lesz.“ (Sapientiae). A ti feladatokat, Tisztelendő Testvérek, hogy kiváló gondot fordítsatok arra, hogy az Úr me-

zépiskolákban igen is rigorozus a nevelés s így ha nagyobb szabadsághoz jut az ifjú s nem tudván vele élni, nagyon is neki esik az életnek s hamar elzúlik. Helyesli tehát Embery indítványát a társadalomnak való nevelésre vonatkozólag.

Az elnök felvilágosításul megjegyzi, hogy a szabályok nem zárják el a társaságtól az ifjúságot, csupán a szükséges ellenőrzést kívánják meg.

Martonyi Lukács szerint a tulságos rendőri felügyelet éppen nem alkalmas a jellemhelyes fejlesztésére.

Az elnök a kérdéstről határozatot nem mond ki, hanem kéri a tagokat, hogy a megbeszelt, tanulságos dolgokat tovább is tartásuk felszínén s testületenki beszélgessék meg, hogy tanárainaik közvéleménye e tekintetben is kialakuljon.

Gáspár István ezzel a kérdéssel kapcsolatban kimondatni óhajtja, hogy a státus valamelyik intézetéből eltávolított tanulót, a status egy másik intézetébe ne lehessen felvenni.

Pál Gábor szerint ez a felfogás nem helyes, mert a consilium abeundi célja nem a teljes lehetetlenné tevés, hanem csak helyi bluntesítés. — *Gáspár* ezután indítványát visszavonja.

A tárgysorozat 2. pontja szerint ezután *Balogh József* esküszólyói tanár tartotta meg előadását az ifjúság vallásérkölcsei neveléséről. Az előadás egész terjedelmében lapunk mai számában olvasható. — Előadónak határozati javaslat, hogy a kongresszus háláját fejezze ki a főpástorának azon ritka buzgósgáért, melyet az ifjúság nevelésénél elkövet.

A kongresszus a határozatot nagy lelkesedéssel meghozza. *Varga S.* a vallásos irányú ifjúsági műveket ajánlja különös figyelembe.

Erután Erőss József tartott előadást a történet tanítás új tantervéről és ennek gyakorlati alkalmazásáról, mondván nagyjában a következőket:

1902. aug. 1—15-ig történeti tanfolyam volt a történelem, különösen az egyetemes történelem nemzeti szellemű tanításánál követendő elvek és módszeres eljárás fejtegetése és megbeszélése végett. A felolvasóval együtt 20 kö-

zépiskolai tanár vett részt a tanfolyamon. A tanfolyam vezetője és az elméleti rész előadója dr. Márki Sándor kolozsvári egyetemi tanár volt; a gyakorlati részt Sebestyén Gyula az Országos Közoctatási Tanács titkára adta elő. Márki S. 12 mástfőlorás előadásában szölt a történelemről mint tudományról és annak módszeréről a XIX-ik században. Milyen volt a módszerük a modern történetíróknak a XIX-ik században Niebuhrtól kezdve, milyen volt a történet-philosophiájuk, ezen kérdésekre felelt a tudós előadó. Megszóllaltatta a német, francia és angol historikusokat, a kik irányt szabtak az emberiség történelmi felfogásának alakításában. Beszölt továbbá a magyar történet tanításáról és annak segédesszközöeiről, a történettanítás nemzeti szelleméről és a magyar történet nagyjairól és a történet tanárok nemzeti hivatásáról. Márki Sándor dr. Történet tanítás a középiskolai új tanterv szellemében, címen kiadta előadásait. A tudós tanár 25 éves tanárságát örökíti meg e mű, a mely esemény a magyar történet tanítás történelmében.

A gyakorlati rész előadója Sebestyén Gyula azt fejtegette: hogyan kell a történet tanításban az új tantervet érvényesíteni vagyis hogyan kell a magyar történetet a világtörténet keretébe illeszteni. A beillesztés problema; a tanároknak kell ezt megvalósítani. Az igaz, hogy a világtörténet előadásában a világeseményekre kell a fénnyel fektetni s így nem lehet a nemzeti történetet a világtörténet központjává tenni. Azonban lehet és kell is a tanításban a nemzeti történetet előtérbe, a középpontba helyezni. Századok szerint tekintette át a világtörténetet és kereste a magyar történettel való kapcsolatokat. Nem volt eszme áramlat, mozgalom, intézmény, mely nyugatról át ne terjedt volna hozzánk; a magyar elfogadja és sorakozott nyugathoz. Volt benne készség, képesség és tanulékonyág, de volt benne ellenálló erő is; ez utóbbinak köszönhet, hogy ezerev után is megtartotta egyéni jellegét. Szöllött még arról, hogyan kell a művészi oktatást a történeti oktatás keretében keresztülni és a földrajzi ismereteket ében tartani. Példákkal illusztrálta azt, hogy ez megvalósítható.

Révész Cyrill az előadáshoz hozzászölván, üdvözli az előadót, a ki ki merete mondani, hogy történeti könyveink, főleg a keresztény középkorra vonatkozólag, sokban nem tartalmaznak igazságot. Szölvő óhajtán, hogy tört. tanfolyameink megfelelő jegyzetekkel láttassanak el, melyek a történelmi hazugságokat megcáfolják.

Erőss J. nem óhajtja, hogy tört. tankönyveinkbe a kontroverziákat említett alakban bevigyük, mert a tanár kell, hogy alkalmasan mind ezt előadás közben elvégezze.

Szó Gáspár ugyan így nyilatkozik annak kijelentésével, hogy az iskolákban nem különféle felfogásokat kell ismertetni, hanem a tiszta tárgyi igazságokat közölni. Amaz eljárással csak veszedelmes kételyeket oltanánk a tanuló ifjúság lelkébe.

Pál István megjegyzi az előadónak azon óhajtására, hogy a magyar história mintegy középpontja legyen a világhistóriának, hogy ez ábrándos kívánság, mert a magyar történelem nem olyan messze kiható s nincs olyan nevezetes kapcsolatban a világhistóriával.

Határozathozatalra nem kerülvén a dolog, következett *Péter János* dr. felolvasása: „Az erkölcsi nevelés az olvasmányok alapján.“ A nagy gondnal és körültekintéssel készült dolgozatot lapunk egész terjedelmében fogja hozni. A felolvasás után érdekes vita indult meg, mely különösen a körül forgott, hogy bizonyos költői műveket bizonyos helyek kihagyásával (miként az előadó óhajtotta) vagy teljesen olvassanak-e. E kérdéssel kapcsolatban *Gáspár I.* azon indítvánnyal lépett föl, hogy a státus középiskoláiban az olvasmányoknak egy olyan kötelező kánouját kell megállapítani, mely mind a hét intézetben kivétel nélkül használ-tassék. *Pál István, Szó Gáspár, Wagner Sándor* hozzászölvása után az indítvány nem fogadtatik el, mert az állami tauter elég szoros kereteket szab, ezen belül még jobban megkötni a tanár kezét sem nem célszerű sem nem hasznos. Ezután elnök a *Péter* dr. felolvasását ösz-szegezi, kimondatni kérvén a következő határozati javaslatot: 1) Sohasé olvassunk oly munkákat, melyeket eleve jó magunk alaposan nyatolt és beteg társadalom első sorban így eszközökkel óhajtunk segíteni. De ennek oka a búszkeség. Ha e bün elhatalmasodik a lelkeken, — mondja a nagy pápa — meggyengül a keresztény hit, mely az ész föltélen böl-dolatát sürgeti és oly sötét homály borítja el a természetfölötti dolgokat, hogy igen soknál megvalósul az irás szava: A mit nem értenek, azt káromolják. Azonban e körülmény meg nem ingat szándékunkban, söt hathatósabban ösz-tönlöz, hogy a jók előtt világozságot gyujtsunk, azok számára pedig, kik a szent dolgokat kiesinylik, a jámborok testvéri szeretetöl sugalt imája által az Istentöl bocsánatot kérjünk.“ „A történelem tanuja, hogy a keresztény élet általában jobban virágozt azon idökben, mikor az Oltáriazentséghez gyakran járultak. Viszont nem kevésbé bebizonyítottény, hogy mikor e mennyei kenyeret elhanyagolták és attöl elfordultak az emberek, lassankint lauhult a keresztény hit-buzgósgá ereje.“ Es ezen „Mirae caritatis“ kezdetti enciklikájára is a koronát ezen szavakkal teszi föl: „Fökép arra kell törekedni, hogy a katolikus népéknél a gyakori szent: áldozás minél szélesebb körben ismét szokássá váljék. Erre buzdít az ösegyszázad példája, erre a színtatok határozatai, a szentatyák és minden idök szentjeinek tekintélye, mert a mit a test, úgy a lélek is gyakran szoröl táplálékra s a legegzségesebb táplálék a legméltóságosabb Oltáriazentség. El kell tehát osztlatni az ellenfelek elő-ítéletét, sokak hiábavaló félelmét és megczfolni

zejen a mennyei igazságot magvát bőven elhíntseket és a katolikus hitnek bizonyítékait a hívök lelkébe korán beoltátók, hogy ott mely gyökereket verjenek és a pusztító betegséggel szemben sértetlenül megóvassanak“. (Inscutabili.) Így ir enciklikáiban. És hogyan fogadják öket? Mit ösz, akarát, fény, pompa, szeretet, ezüst haj, reszkető kezek kitejthetnek, mindazt meglegji az egyház reményeit, az emberiség szép virágait.

Miként remeg szíve lelkökért! Hogyan buzdul, hogy az egyház karjaiból ki ne szakítsák, hogy ne csak a hittant tanítsák, hanem való-sos embert is neveljenek, hiszen nem a szó, hanem a meggyözödés, nem a betül, hanem az illet, s a szeretet alakíthat csak embert s nem csak tudni, hanem élni s nemcsak érteni, hanem jellemekké válni vágyának, bár öntudatlanul, a boldogságra teremtett lelkek.

Ha szükséges valami, ebben a nyugtalan és az ifjúságot annyira tévedéssel és kísértéssel zaklató idökben, melyben a kevélység és érzékiség ölik diadalukat: úgy a szilárd, egységes világ- és életnézlet, az erényesen komoly hithűség-gel erősített jellem képzése a legszükségesebb.

Es a jellem képzésének minö eszközeit ajánlja a 25 éves pápa, 50 éves bíboros, 57 éves püspök, a gyémántmisés pap, az a megöszült ag-gasztvöl, si már a nemecek egyházi akadémiájába: a figyelmet magára vonja, kiröl I. Lipót belga király, miután a legnagyobb kiűntetésekkel elhalmozta, XVI. Gergelynek így ir: „Köte-

lességemnek ismerem Pecci érseket Szentséged kegyességébe ajánlani, erre minden tekintetben méltó“; ki mindezen hivatalok viselésében annyí jellemet tanult ismerni, ki tengernyi tapasztalattal tekint egy szépen töltött ifjúságra? Peritis in arte sua credendum est.

A csatlakozhatatlan egyház feje, hogy intözkedéseire a koronát feltegye a hívö népnek, tehát az ifjúságnak is, legmelegebben ajánlja a legméltóságosabb Oltáriazentséget, melyben minden természetfölötti, mint többszörös és különbözö titokban befoglaltatik, mely gyönyöröl és kedves jele a keresztény testvérségnek és társadalmi egyenlőségnek, mely üdvözítöknek ki kívánva kívánata az emberekkel való ezen egyedül álló egyesülését, szíve mélyéböl származó ajándéka, a mely a megváltás ödvös gyümölcsei szétárasztásának leghatásosabb eszköze. Akár elméldünk fölöle, akár hódolatul imádjuk, akár szent és tiszta szívvél magunkhoz vesszük, mindig központja a keresztény életnek, minden más vallásygyakorlat erre irányul. Élete alkonyán nem kíván boldogított dolgot, mint-hogy megadásék neki az, hogy a köteles bálának és buzgósgának érzelmét mindenki szívében fölkeltesse és táplálhassa e csodálatos Szentség iránt, a melyen, véleménye szerint, első sorban nyugszik az annyira óhajtott boldogulásnak és békének reménye és megvalósulásának lehetősége. „Bizonyára fognak találkozni, a kik csodálkoznak, söt szavainkat kicsinyes gúnynyal fogadják majd, hogy az annyira há-

át nem tanulmányoztuk. 2) Az olvasmányok célja kettős: morális és esztétikai, de az utóbbi alávétendő az elsőnek, melynek érdekében sokszor egyes részletek mellőzendők az olvasmányokból. 3) Az ifjúsági könyvtárba válogatott s a tanároktól átlovastott és ajánlott munkákat kell elhelyezni.

Wagner S. az utóbbi pontra kijelenti, hogy ez manapság is így történik s utmutatónál a csak ritkán hibázó Ifjúsági Könyvtárjegyzéket tartják szem előtt.

Következett Wolf Károly előadása. „A szabadvézi rajz és rajzoló geometria fontosságáról.” A hozzászólók közül Holló K. azt szeretete volna, ha előadó a görögöktől rajzra is kiterjeszkedett volna. A természet után való rajzoltásra legyen valamelyes megállapodás a státus középiskoláiban. Nagy Dénes mindenképp előtérbe vitte a matematikával. A gyakorlati mértant, a rajzot és az elméleti mértant kell összehangba hozni. A hozzászólások hatása alatt Wolf késznek nyilatkozik a jövő kongresszus elé egy tervezetet terjeszteni a rajzra vonatkozólag. A gyűlés ezután az ebéd idejére felfüggesztetett. A körülbelül ötven terített ebéd alatt Hassák Vidor igazgató lendületes beszédében emlékeztet meg főpásztorunkról.

Ebéd után Cserni Béla dr. tartotta meg előadását a státus tanárainak fizetéséről és nyugdíjáról.

Az előadás elé természetesen érdeklődéssel nézett a kongresszus. Milyen lehet ez a felolvasás? Száras adatok felsorolása? Sivár panaszok elsránkozása? Nem, egyik sem volt. A Cserni felolvasása önértékes, férfias tanulmány volt a státus tanárainak hanyarú helyzetéről. Élénk, az érdeklődést mind jobban felelő apologia, telve szellemes, néhol finoman metsző fordulatokkal. Külömben alkalmilag a felolvasás közlésével alkalmat adunk az érdekelteknek a munka megismerésére. Indítványai: 1. A kongresszus terjesztesse fel a legközelebbi statusgyűléshez, hogy a tanárok szálláspénzét úgy emeljék, hogy a törzsfizetésnek $\frac{1}{3}$ része

legyen, hogy így a tanárok nyugdíja érintetlen és levonás nélküli legyen. 2. A státus annyit megélt kérjen az államtól, hogy a tanárok fizetése egyenlő lehessen az államiakéval. 3. Az idősebb tanárok fokozatosan magasabb törzsfizetést kapjanak.

Kovács Bernádin rámutat a „sajátságos” anomáliára, hogy a státus a minorita és piarista szerzetes tanárok fizetése közt mily nagy különbséget tesz. Lealázónak tartja a kinevezett, és eskült tett minorita tanároknak mostani helyzetét. Kerestessék meg a státus, hogy a helyzetet a méltányosság és igazság szerint javítsa.

Mihalovics érdekes párhuzamot von az állami és státus tanárok között. Rámutat arra, hogy a státus a mostani tarthatatlan helyzettel veszélyeztetni a kath. oktatást. Megtalálhatjuk a státus szolgálatába csak azok találnak jönni, kik egy vagy más okból az állammal állást nem kapnak. Indítványai: 1. A státus jelenleg tanáraitól a nyugdíjra levonja a teljes fizetés 20%-át a többi szabályszerű levonáson kívül. Ezt engedje el a státus. 2. A nyugdíjra levont összeg után a státus tanárai sefizessék maguk az adót úgy, miként az államiaké, hanem fizesse a fenntartó hatóság. 3. Létesíttessék egy alap, melyből az előlépések alkalmával a levonandó 33 százalék fedezhető legyen. 4. A vasúti kedvezményes jegyek kérését napirenden kell tartani.

Péter J. dr. indítványozza, kéressek meg a státust, hogy a hol az állammal való szerződés meg van, az igazgatótanács a szerződés szerint való magasabb fizetéseket léptesse életbe.

Rieszner azt kéri, hogy a fizetési fokozatok szűnjönek meg, hanem az állami tervezet szerint szolgálati éveit szerint haladjasson a tanár. — Balló I. dr. kéri a kongresszust, hogy készítsen egy kimutatást, hogy mennyi államsegélyre volna szükség, ha a helyzetet javítani akarják, s ezt terjeszse a státusgyűlés elé.

Wagner S. felel, hogy a legutolsó statusgyűlésen, midőn éppen Cserni B. dr. tárta fel a státus tanárainak nyomorúságos helyzetét, Ugron Gábor oly kijelentéseket tett, melyből a szülő azt következtette, hogy a státusban még

a jó szándék sincs meg tanárai kérésének teljesítésére. Nem tájédlmas-e reánk nézve, a mikor egy Ugron Gábor, a ki pedig az élet sokféle nehézségeit maga is ismeri, azt fejtegeti, hogy a tanárok ne igen kérjenek, mert a tanárok ideális cél, a baza és vallás szolgálatában állnak. A mint pedig — mondá — egy magyar ember sem menne ki külföldre magasabb fizetésért: úgy a státus tanára, a ki különösen az erkölcs és vallás szolgálatában áll, nem hivatkozzék más példákra, hanem hozzon maga is áldozatot. — Szólt ezt a felfogást nemcsak nevétségnek, de cinikusnak is tartja s rosszabbnak a kol-dusnak dobott aprópénzért, mert ennek van legalább valamelyes csekély értéke, de amaz üres, semmit mondó, sőt a helyzethez mérve sértő frázis. Eddig legalább ígéretekkel elégitettek ki bennünket s ime most már ezt is raj-nálják. Török ezt akkor, mikor a fizetés rendelkezés iránt minden vonalon, minden osztályban meg van a mozgalom, sőt kilátás is, a diurnis-tátl kezdve az államtárikáig. És akkor mondják a státus tanárainak, hogy téplálkozzanak az idealismusból. Mondás nélkül is sokáig megtettük, tovább nem lehet. Kérjük tehát a státust, illetőleg Igazgató Tanácsot, hogy most már realis alapon, egész komolysággal az igazság és méltányosság szerint foglalkozzék helyzetünk javításával. Határozott feleletet kérjünk, s ne csak ígéretet. Ma azonban azt látjuk, hogy még az állammal megkötött olyan szerződés — pl. a gyulafehérvári — pontjait sem viszik keresztül, a melynek utjában semmi sem áll, mert az állam a kikötött összeget teljesen kiutalt. Ennek érdekében kérjük tehát az Igazgató Tanácsot, hogy az államtól kiutalt s a státustól kikötött összeget csak annak az intézetnek szűkségeit fordítsák, a melyhez az határozottan köve van.

Holló Károly bizottság kiküldését kéri, a mely a fizetésrendezést keresztlívige s mutassa ki számadatokkal, hogy mennyi szükséges a fizetésemeléshez.

Pál István status előadó nem szól a dolgok érdeméhez, de nem tartja lehetetlennek, hogy a kérések a megfelelő helyre juttassanak. Cserni felolvasására nincs érdemleges megjegyzése. A gyulafehérvári szerződés az első volt, melyhez minta nem volt, innen vannak a hibák. A minorita tanárookra vonatkozólag éppen ebben az évben mondták ki, hogy a piaristákkal egyformán fognak fizettni. Mihalovics indítványára megjegyzi, hogy a 20% el nem engedhető, de annak nincs akadálya, hogy ezután ne januárban és februárban, hanem havonként vonassék le. Wagner szavaira megjegyzi, hogy a kiutalt államsegélyek másfelé nem fordítatnak. Nevezetesen a gyulafehérvári államsegélyre nem tudja, hogy vajjon nem adatik-e ki egészen. A kérések általában memorandumban felterjeszhetők.

Ezek után a kongresszus a következő határozatokat mondta ki:

1. Kiküld minden testület egy bizottságot (igazgatót és két tanárt), mely a fizetés szükségleteit összeállítja. Ezek eredményét az elnökség terjeszse fel az őszi statusgyűlés elé tárgyalásra. 2. Az elnökségre és választmányra bízatik a következő pontok elintézése: a) a szálláspénz emeltesék fel annyira, hogy a tanári fizetés $\frac{1}{5}$ része lévén, a nyugdíj csökkitatlan maradjon. b) Az államsegély annyit legyen, hogy az egyes iskoláknál a tanárok fizetése az államiakéval egyenlőssétessek. c) Az előhaladás is úgy biztosíttassék, mint az államnál. 3) A hol a szerződés szerinti államsegély teljesen kiutaltatott, az egészen az illető intézet tanárainak fizetésére fordíttassék. 4. Az államtól kiutalt segély csak az illető intézet szükségleteire legyen fordítható.

a gyakori áldozás ellen irányuló álokoskodások; mert semmi sem szabadit meg jobban a földi gondoktól és aggodalmaktól, semmi sem oly alkalmas újraéleszteni a keresztény szellemet és azt megerősíteni, mint az Oltáriszentség gyakori vétele. Ez ügyben bizonyára nagyon fontos a jeles rendek buzditása és példája, de legfontosabb a papság erényetlen fáradozása. És bizonyára nincs a mit nagyobb kitüntetésnek vehetnének a papok, kikre Krisztus urunk teste és vére titkának gyakorlását és kiosztását bízza, minthogy az Ő eucharisztikus dicsőségét minden módon előmozdítsák és szentséges szíve óhajítása szerint az emberek lelkét e nagy Szentség és áldozat üdvözítő forrásához hívják és vezessék.

Igy meglesz a mit annyira óhajtunk, hogy az Oltáriszentség kiváló gyümölcsei napról-napra gyarapodni fognak, a hit, remény, szeretet és minden keresztény erény erősöbűdik, a közelet is gyógyul s a buzgóság hasznát látja és mindjobban kiváláglik majd a gondviselés szerinti isteni szeretet terve, miért rendelte az örök titkot „a világ életéért”.

E reményben adjuk reátok Tiszteletendő Testvérek, valamint a gondjaitokra bízott papágra és népre az isteni kegyelemnek és szeretetnek zálogául apostoli áldásunkat. „Roma locuta, causa finita”. E nagy pápa lábaihoz borulva, megkérdem a mai világ gyönyörűségére folytonosan munkálkodó nemes szívetől, hogy mi módon alkalmazható sikerrel ezen legnehezebbnek és legerősebbnek látszó eszköz a hitélet fejlesztésére. A felelet rá: „Szeresd az ifjúságot!” „A szeretet tülr, kegyes; a szeretet nem irigykedik, nem celekszik rosszul, nem fuvalkodik fel, nem nagyragyagó, nem keresi a magát, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örül a hamisságon, hanem az igazságon örvend, mindent elvisel, mindent elhisz, mindent remél, mindent elszenvd.” I. Kor. 13. Buzgalom és tetterő gyarapodik a küzdelemben! Kié az ifjúság, azé a jövő.

A nemzetek apostolát s a nagy pápát megértette az ifjúságunk pártfogója, vezetője, atyja, a mi kedves Főpásztorunk. Hogy mit tett, az ifjúságról, mindnyájan tudjuk. Mi talán ilyen magaslatra sohasem fognak felemelkedni tudni s azért mi türes-tagadás kezdetben talán megse értettük egészen. Magam felkiálthatok: „Mea maxima culpa!” Éppen ezért, mert a Kongresszus ez irányban együttes köszönetét még ki nem fejezte nyilvánosan, a következő határozati javaslatot bátorkodom a mélyen tisztelt Kongresszus elé terjeszteni:

A Kongresszus haláját fejezi ki kegyes Főpásztorának azon magasztos működéséért, melylyel a gondjainkra bízott ifjúságban a hitéletet püspöksége alatt, fáradságot nem ismerve, élesztette. Egyetért, együlttérő Méltóságával ezen szellemet gondosan ápolja. Egyszersmind alázattal kéri, hogy ezen az egyház feje, Szentséges Atyánk által a templált irányban, bennünket ezután is vezérelni, oltalmazni és lelkieg fejainkkal együtt életmi kegyeskedjék.

Most az indítványok következtek, melynek során az elnök kijelenti, hogy az igazgató Tanács a tanfolyamok dolgában a kongresszustól kér véleményt, a mire nekik nézve csak megfizető lehet. A kongresszus tehát bízza meg az összes tanártestületet, hogy a maguk körében a tanfolyamokat vizsgálják meg s érdemleges javaslatokat tegyenek. — *Pál G., Balló J., Soó G., Bárdi V., Pál I.* hozzászólása után a következő határozat jött létre: A jövő évre a *menyiségügyi, fizikai és rajzközpontokra* vonatkozó könyvekről tétessék jelentés.

Ezután *Pál Gábor* csiksomlyói igazgató szíves meghívására elhatározzák, hogy a jövő évi kongresszust *Csik-Somlyó* tartják.

Elnök tisztársai névben is lemond az eddig viselt hivatalról, mire a tisztújítás így esett meg: *Pál Antal* elnök, *Péter János dr.* titkár, *Fejér Gerő dr.* pénztáros.

Végül az elnök köszönetet mond a helybeli tanártestületnek a szívesességért, melylyel a kongresszus tagjait fogadta, kifejezi háláját és köszönetét az Igazgató Tanács referense iránt is a szíves érdeklődésért, ki válaszában a kongresszuson eltöltött időt legszebb emlékei közé sorolta, kiemelve, hogy a tárgyalások minden tekintetben a legmagasabb szintjén állottak.

Hassák Vidor kvásárhelyi igazgató megköszönvén a kongresszumnak a náluk való megjelenést, a kongresszus véget ért.

H I R E K.

— **A husvétünnep városunkban.** Örömtünk és győzelmtünk legszebb ünnepe, a szent husvét, magasztos ünnepi szent hangulatban folyt le. Az időjárás ugyan nem kedvezett, a mint ígerte, az ünnepek külső fényének, melylyel évről-évre a feltámadott úr Jézus diadalmát megszoktuk ünnepeink külsőleg is — a mennyiben egész nagyszombaton délután hullott az eső és husvét vasárnapján is borongós zimánköz hideg idő volt és azért a megszokott feltámadási körmenet is elmaradt ugyan, hanem annál nagyobb bensőséggel és áhitattal ünnepeztük meg azt szívünkben. A székesegyházban a feltámadás szertartását, valamint husvét vasárnapján az ünnepi szent misét Püspök úr ő méltósága végezte, melyen részt vett a cs. és kir. helyi tiszt. kar testületileg teljes számban, a különböző hivatalok vezetőikkel vallás- és nemzeti különbség nélkül, nagy és díszes ábitatos közönség a városból. Husvét másodnapján a szent misét *Imets F. Jákó* apát-kanonok celebrálta, szent beszédet mind a két napon *Zomora Dániel* kanonok-plebános tartott. Alleluja!! Legyen a feltámadott Údvizítő vezérünk, hogy a kik vele élünk, vele szüvendünk, érette cselekedtünk, vele győzzünk és vele győzve nála örömet és boldogságot nyerhessünk.

— **Bérma körút.** Püspök urunk május 6-án kezdi meg apostoli bérma körútját a különböző espereskerületben. A körút egy egész hónapot veszen igénybe és május 31-én fog Gyulafehérvárt végezni, a hol őméltósága pünkösdi napján bérma. A körút részletes programját jövő számunkban közöljük.

— **Püspök urunk** 18-án a reggeli gyoravonattal *Soóthy Gyula* spirituális kisérétében *Kolozsvárra* utazott, hogy ott lapunk más helyén jelzett oltáregyleti kiállítás megnyitóján résztegyen.

— **Plebánosi beiktatás.** Öszinte szeretet és becsülés hozta össze Hátszeg lakóit f. hó 14-én vallás és nemzetiség különbség nélkül a róm. kath. templomban, hogy jelen legyen *Lády Gyula* alesperes plebános beiktatási ünnepélyén. Regi hó vágyát teljesítette Püspök urunk ő méltósága a jó hátszegi híveknek, mi-

kor a derék, őszellen lelki plebánosnak megadta a beiktatás jogát. Igazi öröm töltötte el a lelkeket, hogy a legfőbb hatóság is erősebbé tette azt a köteleket, mit az évek során a szeretet font hívók és lelkipásztor között. A papság közül is számosan osztozkodtak a hívek örömeiben a részint személyesen, részint táviratilag fejezték ki jókívánataikat. Jelen voltak a beiktató főesperesek kívül: *Zlamál Ágost, Rass Károly* tanár, *Lázár Mór, Magát, Magdó Mihály, Toldalagi Samu* gróf plebánosok, *P. Sántha Angelus, Forster János, P. Barnabás* és *Radu* gör. kath. vikárius. — A beiktatást *János Ernő* főesperes végezte, ki lendületes beszédben tudatta a hívekkel a főpásztor magas rendelkezését s adta át a jelvényeket: kulcsot, evgimos könyvet és rituált. A beiktatott szóltot ezután s rendkívül szép beszédében megköszönte a főpásztor kegyességét, majd azt fejegette, hogy mint ezelőtt, úgy ezután is a szeretet evangéliumát fogja hirdetni és követni. Az egyházi szertartás végeztével a hívók, a város, a felekezetek képviselőinek s a megjelent papságnak tisztelgését fogadta a plebános, majd ősi magyar szokás szerint megvendégelte tisztelőit. Az áldomáson hasonlóképen emelkedett hangulat uralkodott s ékes felköszöntőkben sem volt hiány. Püspök urunk ő méltóságát táviratilag üdvözölték az egybegyűltek. A hívők öröméhez mi is öszinte szívvel csatlakozunk. Ad multo annos!

— **A magyar ifjuság római zárándoklóját,** melyben Erdélyből négy tanár és 11 ifju vett részt husvét vasárnapján délelőtt 1/212-kor fogadta a római pápa ő szentsége a legnagyobb kitüntetéssel, a mennyiben a pápa magán lakostályában *Zichy Gyula* gróf, Öszintesége kamarása, közbenjárására egyedül a magyarok közül — a kik rövid időn belül a jubileumi év alkalmából immár hedszere keresték fel Krisztus helytartóját, — mindenki személyesen járulhatott a szentséges atya elé külön kézesokra. Formális alkouciót nem tartottak, de a kézesoknál alkalmával öszintesége, aki az egy óráig tartó kihallgatás alatt derült kedvben volt több tanárt és sok ifjut atyai jószággal megszólított. Különösen többször hangsúlyozta a Szentséges atya kegyes szóval az erdélyi tanárok bemutatásánál Püspök Urunk ő méltóságának nevét, a ki most is több ifjunak lelki épülésére és tanulmányi előhaladására ezen szent és szép zárándoklót lehetővé tette Mindenki örömtől sugárzó arccal, lelkében mélyen meghatva távozott a szent helyekről minden téren jól felhasználva ezen bár igen társzató de új erkölcsi mint tanulmányi tekintetben rendkívül eredményes zárándoklót, melynek részletes leírását lapunk jövő számában hozzuk.

— **Első szent áldozás az irgalmass nővérek templomában.** Ma fehérvásárnap kedves örömapjón volt a helybeli elemi fiú és leányiskola kis tanulónak. Ünnepi felhárulában virágcsokrokkal, égő gyertyákkal a kezükben örömtől ragyogó arccal járultak először az Úr Jézus asztalához, fogadást tévén neki nyilvánosan örökre, hogy az övét lesznek, neki szolgálnak, őt követik életben és halálban ezután. A kis növendékeket *Vezér László* praetektus és *Kopacz Gergely* székesegyházi káplán szép ünnepségek között vezették az első szent áldozáshoz.

— **Április 11. Kis-Kapuvon.** Kis-Kapuvon irják: *Hazafias* és vallásos lelkesedéssel ülték meg ott április 11-ikének emlékét husvét harmadnapján. A hivatalos közhelyiségek fel voltak lobogozva, az iskolák és nagy közönség vett részt az isteni tisztelőten. *Tözsér László* plebános evangélium után szép beszédben magyarázta meg elragadó lelkesedéssel, de népszerű alakban az ünnepe jelentőségét s imára hívta fel a híveket a királyért, a hazáért és a nemzetért. Isteni tisztelőten alatt *Kajcsa József* áll. tanító-kantor hazafias egyházi énekeket adott elő, és az ünnepe többi része az állami iskola udvarán folyt le. Az egész ünnepelemek legszebb vonása a katolikusok példászerű öszertartása papjok és egyháztanácsuk vezetése mellett. Békesség, sze-

retet, lelkesedés honol a kath. lelkekben. Isten tartsa is meg ezt az új kath. ébredést Kis-Kapuvon. Este pedig kath. szeretet lakomát rendezett az egyháztanács a kath. öszertartás erősítésére.

— **Halálozás.** Mély részvételt értesülünk, hogy özv. *Válya Antalné* szül. *Embery Ilona* keveleves gyvári áll. ell. iskolai tanító. oltáregyleti tag folyó hó 15-én munkás élete 37-ik évében a haldoklók szentségének buzgó felvétele után az Urban csendesen elhunyt. Temetése 17-én délután 3 órakor ment vége az oltáregylet tagjainak és nagyszámú közönség részvétele mellett. Aida poraira! Az örök világosság fényeskedjék neki! A sírnál *Balla István* igazgató tanító tartott érdekes szép búcsú beszédet — Az elhunytban *Embery Árpád* udvarhelyi főgym. tanár lapunknak hazamosabb időn keresztül szorgalmas munkatársa — nővérét gyászolja.

— **Erős áprilisi hó hullás.** Az ország minden részéből aggasztó hírek érkeznek. A természet megirigyelte a gyenge vorélyt, melyet április első felében nyújtott és hirtelen ellentét fordította haragját. Az egész elmúlt héten csipős hideg szelek fújtak Erdélyben, a nagybő heggyetőkön és egyes zordonabb vidékeken erős hó hullott, úgy hogy maor e sorokat írjuk valószínűs hogy lepelel takar egyes vidékeket. Féltünk, hogy e szokatlan időjárás ha eddig nem is ártott volna sokat, ezután tönkre fogja tenni a növényzetet, mert e havazás után előre láthatólag kemény fagy várható. A szőlőkben és a gyümölcs termében, mert épen a virágzás korára esett, már eddig is tetemes a kár. Isten őrizze — imádkozunk — nagy csapástól szegény magyar hazánkat!

— **A megyei tisztviselők fizetés rendezése.** Most, midőn az országban majd mindenféle tisztviselők fizetés rendezést kérnek, a megyei tisztviselők is országos nagy gyűlésre jönnek össze folyó hó 28-án Budapestre, hogy fizetésük rendezése ügyét tárgyalják. A gyűlésen minden vármegye több tag küldöttséggel képviselteti magát, mely küldöttségeket az illető vármegye alispánja fogja vezetni. A kongresszuskon egy kidolgozott fizetésrendezési sémát fogtak bemutatni, melyhez minden küldöttségi tag hozzá szólhat. Ha a fizetésrendezési tervezetet a gyűlés elfogadta, akkor — még az nap küldöttségileg tognak *Szell Kálmán* belügyminiszter előtt tisztelegni és a megválasztott elnök által fizetés rendezést kérni. Ha a belügyminiszter kérésük teljesítését megígéri, akkor nagy bankettet rendeznek a tiszteletére. Nagykülönböző vármegye küldöttségét *Somogyi István* alispán vezeti.

EGYESÜLETI ELET

A Kolozsvári oltár-egyesület 1903. évi április hó 18-án, 19-én és 20-án Szentséges Atyánk XIII. Leó pápaságának 25-évi jubileuma alkalmából szegény templomok fölszerelésére szánt készleteit a belvárosi róm. kath. leányiskola (Mátyás-királytér) emeleti termében közszemlére teszi ki. Adományokat köszönettel fogad az oltár-egyesület. A bemenet szabad. A kiállítás kapcsolatosan az oltár-egylet az Isteniszteletet az itt felsorolt rendben tartja meg. Április 18-án (szombaton) d. u. 3 órakor az erdélyi püspök úr ő méltósága és készletek megáldásával a kiállítást megnyitja. A kiállítás megnyitása után szentgyónás. Április 19-én (vasárnap) reggel 8 órakor a legf. Oltáriszentség nyilvános imádkozásra kitétetik és kitéve marad esti 6 óráig; 9 órakor ünnepélyes egyestületi szentmise, utána szentbeszéd. Délután 6 órakor szentbeszéd, tartja az oltáregyleti igazgató; utána litánia, melynek végeztével a legf. Oltáriszentség visszahelyeztetik. Április 20-án (hétfőn) 1/27, 1/28 és 10 órakor szentmise. Az énekeket az oltáregyleti énekkar adja elő. Az oltáregyletet április 20-án d. u. 4 órakor közgyűlést tart, melyen a kiállítás tárgyainak szétosztása fölött határoz.

A csikszereadi oltáregylet husvét másodnapján előkepekkel öszszekötött igen szép színelőadást rendezett *Csik-Szeredában*.

A székelgyudvarhelyi Szent. Antal felolvasó estélyek zárszámadásából, melyet az igazgatóság lendülettel szavakkal vezet be, kivesszük a következő tételeket. A rendezőség összesen tartott 10 felolvasó estélyt, melynek fizta jövedelme 390 K. 90 fill. volt. Az elnökség a választmány-nal egyetértően közösen megállapította meg és osztotta ki a segélyeket; tával, ruhával látta el a szegényeket k-racsnyokor, újkörök, husvétkor, más nevezetesebb és szűkséges alkalmakkor. A segélyezették között igen sokan voltak más vallásnak is. A felolvasó estélyek rendezése körül Székelyudvarhely város női és férfi intelligenciájának egész gárdája buzgalkodott, kiknek neveit a rendezés sora szerint a sok fardozásért és kellemetlenségeikért, melyeket ezen humanus szentügy érdekében elszennvedtek elismerésünk és halánk jéllé ide iktatjuk: A P. Gvardián, Lófi Ilus, Lófi Berta; Zimny Ferencné, Lukács-fly Teréz, Florián Mariska, Szabó Juliska; dr. Gollner Béláné, Homoly Lajosné, Persián Janosné; Mántó Miklósné, Ferenczy Györgyné, Peterffy Istvánné, Mántó Irén; Baresay Károlyné, Szédeli Zsuzsanna, Finker Irén, Szabó Teréz; Blajer Balázsné, Janó Ferencné, Dézsi Ilona, Daróczi Erzsike; Florián Gergelyné, Reichert Vilmosné, Reichert Adél, Durr Eliz; Kassay Endréné, Paschek Viktorné, Lukács-fly Teréz, Burnáz Mariska; Voith Gerőné, dr. Valentsik Ferencné, Szabó Gáborné; Mihály Janosné, Spaller Józsefné, Daróczi Juliska, Bálinth Veronika; Tamás Péterné elnökön pedig a pénztár gondos kezelésével minden estélyen helyt állott. Az Isten áldása legyen ezután is a mű rendezőin, vezetőin és minden rendű és rangú felkarolón, hogy minél nagyobb eredményeket érjenek el szegény elhagyott embertársaink felsegélyezésére érdekében.

A gyergyóalföldi elemi iskolák tanszéktele 1903. április 13-án husvét másodiknapján egy isola harmonium beszerzése céljaira a leányiskola nagy természetesen igen sikerült műkedvelői előadást tartott. Színe került „A jó Fülöp” vigjáték 3 felvonásban, írta: Csiky Gergely. Személyek voltak: Hernády Fülöp; Balázs Gergely. Tóth Matyas; Imets János, Matild, Klára, leányai; Miklós Blanka és Kaitár Anna, Valtay Béla, Matild férje; Voith Ferenc, Ottó Béla nővére; Dr. Péter Zoltánné, Váradi Ottó Pál Albert, Adél neje; Kiss Emil, Déri Andor; Fülöp Pál, Adolf, más **, Maresa, szobaleány Ávéd Irén. Az előadás a mint halljuk szépen jövedelmezett a nemes célra.

CSARNOK.

Stréberség.

— Figurák az életből. —

Amak a csuszog fogalomnak betakarására, mit e cím kifejez, édes anyanyelvünk egyelőre szegény volt. Nem kell ahhoz valami éles elme, hogy az idegen szóval együtt a fogalom tárgyát is idegennek nézze. Ha régi közéletünk megszűnésén is virított volna ez a szépséges mákvirág, lenne kitejézésére igazán jó magyaros és ropogós kitételünk, mert az ilyesmit nyomatékkal szokta kiejteni a szilva-természet. Egész valójában nem egyezik ezzel, de közel jár hozzá, talán édes testvére az ugynevezett kapaszkodás. Manap már nálunk is vannak stréberék, kapaszkodók, és mert nagyon közel járnak a portánkhöz, talán nem baj, ha feléjük fordul a figyelmiünk.

A stréberségnek, az igazi kapaszkodásnak megszemélyesítők azok a hétköznapi lelkek, kik bármelyik pályán, a szerénytelenségnek minden titkolása nélkül, a rendelkezésükre álló, kezük-ügyébe eső minden eszközzel a magasba törnek, idő előtt haladni akarnak. Rendesen hízélgéssel kezdik és csuszás-mászással folytatják. A rokonszenvezés kiölésére és a tartózkodás telkeltésére túlsúlyban kifejeződnél az örültséggel határos übecsülés, a hűnő önszeretet. Ezek a meghibbant lelkek akarat-erejüknek minden makaességával és ideges hőborttal szaglásznak, kutatnak az elismerés és állás után. Elismerés? Szent Isten! Minő rögeszme, és mennyire megfekszik ezeknek

a beteges lelkeknek a lelkét. Ha a szerénytelenség már nem tud többet kisajtolni, arra is képesek, hogy így beszéljenek: Erro az állásra amaz igen alacsony növésű, ők ép bevalónának. Emez minden modorosság nélkül van, s őt, a kapaszkodót, könnyed mozgása, higgadt fellépése épen ide szánta. Ez az első gondolat. Ezzel megindulnak, fűt-fát megmozgatnak, hogy célhoz jussanak. Egyelőre az alázatosság köpenyébe burkolóznak. Szerények és kevés igényűek. Nincsen pártfogójuk, egyedül az Isten. Pedig ha az erős támadásra, a megindításra elérkezett a perc, a mama könyvei stréber fiáért hullanak, a papa meg pár hét óta elszabadult, fékevesztett automobil módjára jár keresztül-kasul az ő szerelmes csemetéje érdekében. Az összes rokonság alarmirozva van. A jóbarátok ütök a nagy dobos s a pártfogatlan szerény árva kapaszkodó zsebében tucatszámra simulnak meg az inuen is onnan is kikunyorált ajánló-levelek. Ez az egyik osztálya a strébereknek, kik ha vágúgy megvalósult, akkor is azok maradnak. Hízelegnek, áskálódnak, csakhogy tenebb jutassanak. Nem baj, ha másokra lépnek is sáros lábakkal. Valamikor gyűlöltem a városok terein álló hirdető oszlopokat. A sok selejtes holmit minő orcátlan vigyorgással kínálják a járókelőknek. Szememet nem hnyhatod be. Így beletudódnél. Ha kinyitod, előttem van. Ha oldalra kerülisz, melletted áll, ha visszatérsz, a másik mered feléd. Reklám az egész. Most megnevetem s legfőbb találmányomat keresek a teleraggatott oldalokon, és ha megtaláltam, jót mosolygok a sikertült furfangon. A stréberék, ezek az eleven hirdető-oszlopok bosztantanak. Megvetem ezeket a hőbortos lényeket; kapaszkodásunk elveszi kedvemet a haladástól. És ha az egésznek eljárása értéke fölött akar kritikát monítani lelkem, úgy érzem, mintha valami lelki veszteségem lenne. Van is valójában. Minden egyes megfigyelés leránt a sárba. a porba. Az ideális übecsülés kiaszott csontváza formáldók ki lelkem előtt, míg a pocokos realizmus, a földi érdek arcátlanul előtérbe nyomul. Virágosréten gázolnak keresztül ezek a durva egyedek, csakhogy színes pillangót foghassanak. A szerény boldogának s a többi virágnak fejére taposnak és sáros nyomuk alatt csak alig éled bágyadtan a növényzet.

Mi teremtetle meg az emberek ilyenét fáját? Mi táplálja örökké éhes nagyzásokat? Számuk növekedés helyett miért nem apad már? Sok kérdés egyszerre. Nézzük az életet, majd felel az legalább nehányra.

Megfűresdett egy állás. Az elhantolt sirján még nyirkos a föld és ott a sirnál, még előbb, a koporsóval, ennél is előbb, a halálos ágynál menjünk vissza, hajlott koránál, öreg napjainál ott leled a kapaszkodót. — Ah tehát. — Ez az első sohaj jelzi, hogy az útból kidőlt az akadály. Szabad a vásár, kezdődik a lőtás-futás és urambocsá! még az alkú is. Gyönyörűségés uáció. Kár volna véle soká bifeledni, hisz ha papron is undorító, milyen lehet a valóságban?

Van a strébereknek más osztálya is. Menjetelek a nagy urak vártermeibe. Ott nézetek körül. Kik lünek oly türellemmel és várnak, várakoznak angolos nyugalommal? Vannak ottan egészen oda való alakok. Dolguk van. Itt intézkedik. Helyes. Ezek már elmentek. Egy asztal képlő öreg néni, köhögős egy kisse, — most egyre-másra köhögésel. Bizonyára kevés adomány segítene rajta. Kevés havi segély, pillanatnyi szűkség, elég volna 50 koronányi. Kap pár koronát és boldog véle. Nem stréber ő. Koldus, ki itt nyújtogatja ki kezét alamizsnáért. Amott az ablakon néz ki a kapaszkodó. Otthonos egészen. Rubázata kifogástalan, frizurája rendben. Várakozik. Utoljára maradt. Nem szokott ő tollakodni. Verset írt, zenedarabot szerzett, ide

ajánlan s boldognak mondaná a lelkét, ha ez öröm része lehetne. — Jól van. Elt fogadom. Ezzel még nincsen vége. Az első támadás után jön az előnyomulás.

A kiválóan csekély előleg kellene. Nem ingyen kívánom, kölcsönképen kérem és művem megjelenésével visszafizetem. — Jól van. Ime.

És most jön az utolsó csapás. Angyalok türelme legyen a tiéd, hogy meg ne szakadjon.

Ez a szalonruha nem is enyém, a kollégámé; rövid időn kevés segély, ruhávaló kellene nekem. Ezt is kölcsön kéri, és ha megkapta, alázatosan kezét esókol s hálanylányitáaával még az ajtón kívül is áradozik. Most megy, hogy a kifőzőnek szemét valami kevéssel kiszúrja, szobájának legalább a kamatot megfűszesse. A többi elúszik, előre nem látható, de sejtethető kiadásokba s nem lát abból ő kívül senki semmit, akárcsak verskötetet, zeneszerzeménye napvilágot. Ilyenforma a züllő stréber alakja. Nála komikusabb figura is van. A teleortkú, mindig szomjas s véletlenül — gyakori véletlen, — asztalokhoz került koresma-cimbora.

Mindig iszik. Ő tölt neked, Maraszt, mulattat, hízeleg; de mikor fizetésre kerül, rendesen ott van a pénzés érzénye. Jó szerencse, ha még kölcsönnel is meg nem nyomorít. Holnapig kér csupán. Akkor föltétlenül fizet. Ne légy tartózkodó. Adj neki rőtűt, azonnal. Sorsodot úgy sem kerülheted ki. Hanem csak barnadát a kért mennyiségnek, vagy tán valamicskét. Leráztad ezzel nyakadról; ezt sem adja vissza és van anyai tisztességérzet, hogy kerülni fog folyton. Kevesebbre kerül és az ilyen firmákra figyelő emberek előtt legalább nem ér megszégyenítés, ha köszöntés nélkül surran el melletted. Ha újból kér, ne adj. Légy erélyes. Nehezeltve tavozik és te nyugodt lehetsz tőle egész életre. Az ilyen éhenkórász strébereket a tapasztalt lelkek hamar felismerik. A tapasztalatlanoknál nehezíti a helyzetet, hogy akárhányszor az intelligens osztályból kerülnek ki s szenvedélyük ez már, pedig tisztos hivatali polcon lünek, mikor e sportot nem üzik.

Szuma summarum. Rusnya egy faj akármelyik. Penész a társadalom testén. Ehes, szaglászó eb valamennyi, mely eleszi a morzsát mások elől és a becsületes lelkek pesszimizmusának a megteremtői.

Holtomig csodálom, hogy a nagyállású urak miért nem néznek mindenkit argus-szemekkel? Hogyan maradhat meg épen nálunk a bizalom az emberek iránt a termeléken napoként megforduló csúszó-mászó, lebzselő, zsebelő, kunyoráló mihaszna népség lábatlankodó után? Talán ők is hibások, de menthetők. Ha bele tekintenek is azokba a sokféle hájjai megkent, csavaros szívekbe, a szabadításnak azt a könnyebb nemét választják, hogy segítik őket valamivel. Már az is nagy nyereség, ha drága idejüket nem kell ezek miatt elveszérelniük. Az is nyom a latban, hogy szájas és nyelves faj ezekből nemcsak a fejeér, hanem a nem fejeér nép is. Kész és képes kigyót, kékat kiáltani dologni és zsörtölődni. Most ne szóljunk a stréberék egy másik fajaról, az újságírókérről. Nagy, városi specialitás ők. Garasos kereskedésekben nem kaphatók, a nagytözsdek állványairól vigyorganak le orcátlan szemtelenséggel. Ezekről majd máskor. (O.)

A szerkesztő üzenetei.

P. Székelyudvarhely. Küldeményed szívesen vettük, keress fel máskor is, de minél többször.

O. Mint tetszik látni, hozzuk; kopogtasson szerkesztőségünk ajtaján többször, igen szívesen mondjuk hogy: szabad.

Többeknek. Tudósításaitk minél rövidebben írva azonnal küldjük, hogy olvasó közönségünk mindent azonnal frissen kapjon. Igen sok kézirát a sok aktuális tárgy miatt kivetkezett számainkra maradt.

N. Gy. A multkoriban is küldtünk lappellányt, úgy látszik elvévelt. Most pontosab címet tesünk. Kivánságának helyszíneket csak jövő számainkban fogunk eleget teheti kellő formában és teljes örömmel.

EELHIVJUK a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben **birtokok eladását vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását** czélszerűen lehet eszközölni, — továbbá **gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére, és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.**

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt **könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat, fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási, gazdasági és más eszközöket stb. stb.**

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló		
hirdetés egyszeri közlési díja		K. 20.—
Egy fél	oldal	„ 12.—
Egy negyed	„	„ 8.—
Egy nyoczd	»	„ 6.—
Egy tizenhatod	»	„ 4.—
Egy harminczketted	»	„ 2.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetes megrendelése esetén 10% árengedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik, és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számítatik fel.

==== A hirdetések díja előre fizetendő. ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a püspöki Lyceumi könyvnyomtatóba intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.